

FÖLDTANI KÖZLÖNY

KIADJA

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT.

A VÁLASZTMÁNY MEGBIZÁSÁBÓL SZERKESZTIK

Böckh János és Sajóhelyi Frigyes

TITKÁROK.

TARTALOM:

Társulati ügyek. Szakgyűlés 1872. évi november hó 27-én.

Értekezések. A bánya felmérések tökélesbbitett neme. Bruimann Vilmostól. — A havárdos-karasztsosi szénterület, Róth Lajostól — Az ürömi és zugligeti márga. Hantken Miksától. — Egy morena képződés a Mátrában. Dr. Szabó Józseftől. — Titkári közlemények.

Társulati ügyek.

Szakgyűlés 1872. évi november hó 27-én.

Tárgyak: 1. *Hantken Miksa* ur szólott az ürömi és zugligeti márgáról. Az értekező úr megtámadja Koch tanár azon nézetét, hogy az Üröm vidékén fellépő zárványdús márga még az eocaenbe, a kisczelli agyaggal szoros kapcsolatban lévő földes márga ellenben már az oligocaenba helyezendő. E végett először is őslénytani vizsgálatainak eredményét közli, s azután a települési viszonyokat tárgyalja. Ezen adatok alapján az értekező azon következéshez jut, hogy sem az ürömi földes márga palaeontologiai zárványa, sem pedig a települési viszonyok elég okot nem nyújtanak azon feltételre, hogy az úgynevezett bryozoa-rétegek és az u. n. budai márga különböző képződések. Végre az értekező úr bemutatott egy nagyobb, általa összeállított, a budai márga és a bryozoarétegek alakjaiból álló palaeontologiai gyűjteményt. (Lásd az értekezések között.)

2. *Dr. Szabó József* ur, mint második értekező, egy morena képződésről értekezett, melyet a Mátrában észlelt. Ezen előadásból kitűnt, hogy a Máttra alján huzódó vas-pálya mellett egy helyt trachythömpölyök nagy halmaza mutatkozik, s hogy ezen hömpölyök nyomai a hasznosi

völgyig követhetők, tehát mintegy $\frac{1}{2}$ mértföldnyi elterjedésben. Értekező úr ezen képződésről egy szelvényt is közölvén, ezen lerakódás diluvialis korát fejtegeté, s végre a hömpölyök patkó alakú elhelyezése nyomán azon nézetét fejté ki, hogy itten csakugyan egy morenaképződéssel van dolgunk. Ez pedig tisztán mutatja, hogy Magyarország e részének azon korban, melyet a tudományos nyelven diluviumnak szoktak nevezni, szintén megvoltak jegesei, mint ezt a Kárpátokról is említik. (Lásd az értekezések között.)

3. *Hantken* ur felolvasott egy ismét Luschan Bódog úrtól kapott levelet, mely a Nagy-Sápi koponyára vonatkozik, s melyből kitünik, hogy az idézett koponya a bécsi anthropologiai társulat f. hó 12-én tartott gyűlésén bemutatott, s a jelenlevők által csakugyan felette fontos leletnek nyilvánított.

4. *Hantken* úr bejelenti, hogy *Beniczky Attila* úr a társulat vagyónát 10 frttal szaporította, mire a társulat köszönetét fejezi ki *Beniczky* úrnak.

5. Végre az első titkár bejelenti *Neubauer Ferencz* m. kir. bányakapitány urat, mint új tagot.

Szakgyűlés 1872. évi december hó 11-én.

Tárgyak: 1. *Dr. Szabó József* szólott a trachytok osztályozásáról természetes rendszer szerint.

Értekező úr, tekintve a quarcz jelenlétét vagy hiányát, 2 csoportra osztja a trachytokat, t. i. quarcztrachytokra és trachytokra, melyek, földpátjuk faja szerint, párhuzamos fajokat képeznek.

A földpátok közt *Szabó* tanár úr sokféle átmenetet talált, úgy hogy nem annyira egy fajt, mint inkább a helyet igyekezik megjelölni a földpátok sorában, mint ez a basicitás s a tömötség aránya szerint *Tschermák* által felállított.

Az értekező úr szólott továbbá a trachytfajok különféle kiképződéséről, mely tüzetesen trachytos, vagy porphyros, vagy doleritos is lehet.

Szólott továbbá trachytképletekről valamint a trachytok tapasztaláson alapuló korbeli viszonyáról és kimutatá, hogy a trachytoknak földpátjaik után való osztályozása összecsap korbeli beosztásukkal.

2. *Roth Lajos*, mint második értekező, bemutatja a Duna és Balaton közti terület földtani térképét. Ezen terület hegy és vízrajzi viszonyait fejtegetvén, értekező úr áttért a földtani viszonyok tárgyalására s az egyes felsorolt, e vidéket alkotó rétegek korát palaeontologiai zárványokkal okadatolja.

3. Végre az első titkár bejelenti Orbán Antal, reál-tanár urat mint új tagot.

4. A tagok sorából kilépett Dr. Pávay Elek úr.

Értekezések.

A bánya-felmérések tökélesbbitett neme.

Bruimann Vilmos-tól.

(Felolvastatott a magy. földt. t. 1872-ik évi augusztus 26-án Iglón tartott megnyitó-gyűlésén.)

Tisztelt gyülekezet!

Midőn a magy. földtani társulat vándorgyűlését folyó évben itten Szepes-Iglón, a felső-magyarországi bányaiparnak középpontján, megtartatni elhatározá, tette ezt azon indoknál fogva, hogy tagjainak alkalom nyitassék földtani ismereteinek gyarapítására, új ezen tudomány fejlődésének szentelt erők megszerzésére és főleg azért, hogy szolgáljon az itteni sok évszázad óta virágzó bányaiparnak, melynek életfeltételeihez jelenleg a földtani tudomány ismerete is sorozható.

Az általam előadandó tárgy „*a bánya-felmérések tökélesbbitett neme*“ semmi kapcsolatban nem áll ugyan a földtani tudománnyal; és ha azt mindazáltal a tisztelt gyülekezettel megismertetni bátorkodom, teszem ezt azon önérzettel, hogy az által szinte az itteni bányaiparnak szolgálók, és hogy hálámat legalább némileg róhassam le azon szives fogadtatásért, melyet e vidéken a bányaiparosoknál egy évtizeden át élvezni szerencsém volt.

Mindenki előtt tudva levő, hogy még néhány évtizeddel ez előtt a bányáknak tájolóvali felmérésénél a délvonal tekintetbe nem vétetett. Ily felmérések folytán készített térképek, a delejvonalnak folytonos változása miatt, csak is elkészítésök idejében voltak használhatók; későbbi időben történt felmérések a térképen csak na-